

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 895985/6

בבית הדין הרבני האזורי נתניה

לפני כבוד הדיינים:

הרב שלמה שפירא – אב"ד, הרב אברהם מייזלס, הרב אריה אוריאל

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד אופיר יצחקי)

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד אורי צפת ועו"ד ליזי זוהר-חאמו)

הנדון: האם השבחת נכסים שאינם בני איזון היא בת איזון?

פסק דין

בפנינו טענות התובעת ובאי כוחה להברחת כספים בני איזון על ידי הנתבע במסגרת חלוקת הרכוש, ומנגד תגובת הנתבע ובא כוחו.

נתונים עובדתיים נחוצים

א. הצדדים נישאו זה לזה בתאריך כ' באלול תשס"ז (3.9.2007).

ב. מועד הקרע לצורך האיזון נקבע לתאריך כ"ט באייר תשע"ב (21.5.2012).

התביעה והתגובה

1. בתאריך י' בכסלו תשע"ו (22.11.2015) הוציא בית הדין החלטה בנושא חלוקת רכוש הצדדים. בהחלטה זו מינה בית הדין את האקטואר רואה חשבון מר נתן שטרנפלד להגיש חוות דעת בנושא חלוקת זכויות הצדדים לפי חוק יחסי ממון.

2. בתאריך א' בשבט תשע"ו (11.1.2016) פנה בא כוח התובעת בבקשה דחופה להבהרת החלטת בית הדין הנ"ל, מאחר שהנתבע משך והבריח סכומי כסף גדולים לאָמו.

לדברי בא כוח התובעת, הנתבע משך 370,000 ש"ח במזומן מחשבון הבנק שלו, והעביר לחשבון הבנק של אמו סך 450,000 ש"ח.

לבקשתו צירף בא כוח התובעת את מכתבו של האקטואר מר שטרנפלד מתאריך כ"ו בטבת תשע"ו (7.1.2016), שבו כתב לבא כוח התובעת: "לא נתבקשתי על ידי בית הדין לבדוק הברחות כספים שבוצעו במהלך תקופת השיתוף כפי טענותיך."

3. בתאריך ז' בשבט תשע"ו (17.1.2016) הוציא בית הדין החלטה שלפיה על הנתבע ובא כוחו להגיב תגובה עניינית ומנומקת. בית הדין חזר על החלטתו בתאריך כ"ד באדר ב' תשע"ו (3.4.2016).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בתאריך ד' בניסן תשע"ו (12.4.2016) שלח הנתבע ובא כוחו תגובה לטענות התובעת. לתגובתם צירפו הנתבע ובא כוחו נספחים שהם דפי חשבון בנק.

דיון והכרעה

ניתוח הנתונים

בית הדין יקבע את החלטתו על פי דפי חשבון הבנק של הנתבע, שכאמור צורפו לתגובת הנתבע ובא כוחו.

א. מדף חשבון בנק הפועלים על שם הנתבע, שכותרתו "דו"ח יתרות הצהרות הון מתאריך 31.12.06", עולה כי בחשבון היו מצויים באותה עת 407,222.29 ש"ח.

ב. מדף חשבון הבנק מתאריך ו' באייר תשס"ט (30.4.2009) עולה כי בתאריך כ"ב בניסן תשס"ט (16.4.2009) נעשתה עסקה בסך 476,000 ש"ח. אין הוכחה שנעשתה כאן העברה של סכום זה על ידי הנתבע לחשבון אמו כפי שטוען בא כוח התובעת, אלא שזו נקודה חשובה פחות. מה שחשוב יותר הוא שבא כוח הנתבע מוסיף וכותב שהסכום הנ"ל הוא תולדה של החסכונות שהיו לנתבע ערב הנישואין כאמור 407,222 ש"ח.

ג. כמו כן בתגובת התובעת (לתגובת הנתבע) מתאריך כ"ה בניסן תשע"ו (3.5.2016), כתב בא כוח התובעת כי מתדפיס בנק הפועלים מחשבונו של הנתבע לתאריך ח' בסיוון תשס"ט (31.5.2009) מוכח שהנתבע רכש ביום ט"ז באייר תשס"ט (10.5.2009) ניירות ערך בסך כחמש מאות אלף ש"ח.

ד. בנוסף, בא כוח התובעת רוצה להוכיח מתדפיס חשבון הבנק של הנתבע לתאריך י"א באלול תשס"ט (31.8.2009), שהנתבע העביר ניירות ערך בסך 513,500 ש"ח ביום ט"ז באב תשס"ט (6.8.2009) – מחשבונו בבנק הפועלים לחשבון אחר.

אכן, קיימת הוכחה שהנתבע רכש מניות בסך חמש מאות אלף ש"ח ביום ט"ז באייר תשס"ט (10.5.2009), אבל אין כל הוכחה של העברת מניות בסך 513,500 ש"ח ביום ט"ז באב תשס"ט (6.8.2009), מפני שכל מה שמצוין בתדפיס הבנק בתאריך הנ"ל הוא שהתבצעה סדרה של עשר תנועות העברת ניירות ערך והעמלה שנגבתה בגין זה, אולם אין לדעת מה היה הסכום הכולל של ניירות ערך אלו ולהיכן הם הועברו.

ה. מכל מקום, ברור שהייתה – כאמור – רכישה של ניירות ערך בסך חמש מאות אלף ש"ח, וחובה לבדוק אם הסכום הנ"ל הוא פירות מאותם כספים שהיו כאמור לנתבע קודם הנישואין.

ו. מסתבר מתוך הנחה פשוטה לכאורה, שכל הרווחים הכספיים של הנתבע צמחו מסכום הקרן שהייתה בסך 407,222 ש"ח קודם הנישואין. רווחים אלו הצטברו במהלך שנות הנישואין עם התובעת.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

דיון – מעמדם של פרות נכסים שאינם בני איזון

עלינו לברר מה דינם של הרווחים מבחינת חוק איזון המשאבים: האם הרווחים הם חלק אינטגרלי מהקרן שהייתה קודם הנישואין וממילא גם הרווחים אינם בני איזון כמו הקרן; או שאמנם הרווחים נוצרו מהקרן, אך לצורך האיזון הם עומדים בפני עצמם, שהרי לא גרע זה מזכויות סוציאליות שצוברים בני הזוג ממקום עבודתם במהלך שנות הנישואין, אף שכל אחד מהם התחיל את צבירת זכויותיו מאותו מקום עבודה קודם הנישואין?

אלא שיש להבדיל בין המקרים: זכויות המצטברות ממקום העבודה הן חלק מהמשכורת החודשית, ובכל חודש המשכורת היא תמורת העבודה של החודש שחלף, ואין לה כל קשר למשכורות שקדמו, והזכויות החודשיות גם הן חלק מהמשכורת.

לעומת זאת: רווחים מצטברים ממניות, מתכניות חסכון או מכל השקעה אחרת, הם תוצאה ישירה של סכום הקרן שהיה קיים קודם הנישואין, וכפי שידוע אחוז הרווחים משתנה בהתאם לסכום הקרן, ולכן אפשר להגדיר את הרווחים כחלק בלתי נפרד מהקרן גם לעניין חוק יחסי ממון.

הנכסים שאינם בני איזון

ז. לצורך הבירור עלינו לבדוק מהו המתווה המשפטי בדבר רווחים שהצטברו במהלך חיי הנישואין מנכס השייך לאחד מבני הזוג ושנקבע בחוק יחסי ממון בין בני זוג שאינם בר איזון?

בסעיף 5 לחוק נקבע: "עם פקיעת הנישואין עקב גירושין או עקב מותו של בן זוג זכאי כל אחד מבני הזוג למחצית שווים של כלל נכסי בני הזוג [...]"

זהו הסעיף הקובע ככלל, ולצד הכלל יש יוצאים מהכלל שנקבעו בשלושה סעיפי קטגוריה הממעטים נכסים וזכויות ששוויים לא יאוזן בעת פקיעת הנישואין:

1. נכסים שהיו לבן הזוג ערב הנישואין או שקיבל במתנה או בירושה בתקופת הנישואין.

2. גמלה המשתלמת לאחד מבני הזוג על ידי המוסד לביטוח לאומי או גמלה או פיצוי שנפסקו או המגיעים על פי חיקוק לאחד מבני הזוג בשל נזק גוף או מוות.

3. נכסים שבני הזוג הסכימו בכתב ששוויים לא יאוזן ביניהם.

ת. המקרה הנדון בפנינו משתייך לקטגוריה המופיעה בסעיף 1, אשר עוסק בנכסים שלא נוצרו מחמת יגיעת בני הזוג בתקופתם המשותפת כנשואים, אלא שהיו בחלקו של אחד מבני הזוג טרם הנישואין מכוח יגיעתו או – אף בתוך תקופת הנישואין – נפלו בחלקו נכסים מכוח קרבה משפחתית או חברתית או אחרת. על כל פנים: אין לנכסים אלו כל קשר עם הנישואין.

עקב מהותם של נכסים אלו, הוציא המחוקק נכסים אלו מתחולת הסדר איזון המשאבים, היות שכל מהותו ואופיו של חוק יחסי ממון הם ביחס לנכסים אשר נרכשו על ידי בני הזוג במהלך הנישואין. לכן נכסים אלו מוגדרים כנכסים מופקעים מהסדר האיזון.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ההבחנה בין השבחה שהיא פרי הוצאה או עמל לבין כזו שנוצרה מאליה

ט. לאור האמור מתעוררת שאלה במקרה דנן: מה דינם של הרווחים שהתווספו לנכסים המופקעים מאיזון במהלך תקופת הנישואין? האם יש להגדירם כחלק בלתי נפרד מהנכסים המופקעים ודינם כדין הנכסים שאינם בני איזון, או שמא יש להגדיר רווחים אלו כנכסים העומדים בפני עצמם למרות יסודם – נכסים המופקעים מאיזון?

מצינו בתלמוד חילוקים בין סוגי השבחות של נכסים והנפקותה היא לעניין זכותו של בעל חוב לגבות מהשבחות אלו.

בגמרא (מסכת בבא מציעא דף טו ע"א) מובא: "אמר שמואל: בעל חוב גובה את השבח."

פירוש: כידוע אדם שהלווה לחברו הלוואה בשטר – נכסיו של הלווה שנמצאים ברשותו בשעת ההלוואה משתעבדים לתשלום החוב. במקרה שהלווה לא יפרע – בהגיע זמן הפירעון – את חובו, יוכל המלווה לגבות חובו מנכסי דלא נידי של הלווה.

לכן: אם הלווה מכר את נכסיו לאחר ההלוואה, יוכל המלווה לפרוע את חובו מהלקוחות שקנו את הנכסים שכבר השתעבדו לתשלום ההלוואה.

על זה אומר שמואל את דינו, שכשלוקח קנה את הנכסים מהלווה כאשר נכסים אלו כבר משועבדים למלווה לפירעון הלוואתו ובמהלך התקופה שהנכסים היו ברשותו הלווקח השביח נכסים אלו, הדין הוא שהמלווה גובה – כמובן, את גוף הנכס שכבר נשתעבד להלוואתו עם מתן ההלוואה ללווה – ואף את השבח שהשביח נכס זה יגבה המלווה.

במסכת בבא בתרא (דף קנז ע"א) מובאת סוגיה שמהווה השלמה לסוגיה הנ"ל: באילו תנאים זוכה המלווה בשבח ששבחה הקרקע ברשות הלווקח. יש בזה אריכות דברים, ואין כאן המקום להאריך בזה.

על כל פנים, היוצא מהסוגיה שם, שאימתי המלווה רשאי לגבות את השבח שהשביחה הקרקע ברשות הלווקח – דווקא כאשר הלווה התחייב למלווה בשטר חוב שבו הוא משעבד לחוב "כל הנכסים שאקנה בעתיד".

כתב הנימוקי יוסף (בסוגיה שם במסכת בבא מציעא – דף ז ע"א מדפי הרי"ף) וכך לשונו:

"אמר שמואל: בעל חוב גובה את השבח – בין שבחא דממילא בין שבחא דמחמת הוצאה, אלא דשבחא דממילא כגון דיקלא ואלים ארעא ואסקה שרטון או שהוקרה הקרקע – בעל חוב גובה כל השבח, משום דלא חשבינן ליה כדבר שלא בא לעולם אלא כאילו היה בעולם בשעת השעבוד וקנאו לזה למלוה מתחלה [...] ובשבחא דמחמת הוצאה – לא שנא שבחא שהוא כנגד הוצאה או שבח שהוא יתר על ההוצאה – לא גבי ליה בעל חוב כולו או חציו וכדכתב ליה 'דאקני' [...]"

העיקרון המתבאר מדברי הנימוקי יוסף (כלי להתעכב בכל הפרטים הנזכרים בדבריו), הוא שכאשר השבח שהשביחה הקרקע המשועבדת למלווה לפירעון נובעת מעבודתו של הלווקח או הושג באמצעות השקעת משאבים שהשקיע הלווקח – הרי שהשבחה זו היא אמנם תוספת לנכס, אבל היא גם עומדת בפני עצמה, והרי זה כאילו נוצר כאן נכס חדש.

לכן: בשעה שחל שעבודו של המלווה על נכסי הלווה, דהיינו בשעת הלוואת המעות, וודאי שהשעבוד אינו יכול לחול על נכס עתידי שטרם בא לעולם – כלומר על השבחה שכאמור נובעת מהשקעה פיזית או כספית שהרי זה כנכס חדש, ומכאן: כדי שיוכל לחול שעבודו של המלווה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

גם על נכסים עתידיים שיתווספו לנכסי הלווה, צריך הלווה לכתוב למלווה בשטר חוב "דאקני" (= "אני משעבד מה שאקנה"), כאמור אין כאן מקומה של הלכה זו של כתיבת "דאקני" ולכן לא ניכנס להלכה (ז).

לעומת זאת: השבחה הנובעת מגורמים חיצוניים, כגון שתנודות בשוק הנדל"ן גרמו לקרקע להתייקר, אם כן הנכס השביח ללא התערבות גורם אנושי דהיינו בעל הקרקע שהוא הלווק שקנה את הקרקע מהלווה – השבחה שכזו היא חלק בלתי נפרד מהנכס, ולכן יש להחשיב השבחה זו כאילו כבר הייתה בעולם בשעת מעשה ההלוואה, וממילא גם על השבחה זו חל שיעבוד לפירעון החוב.

דברים אלו מפורשים גם בדברי הרמב"ם (פרק כא מהלכות מלווה ולווה הלכה א), שחילק בין שבח שנוצר מחמת הוצאה לבין שבח שנוצר מחמת עצמו.

מקור לחילוק זה מביא הש"ך בחושן משפט (סימן קטו ס"ק ה), וכך לשונו:

"אבל לפי עניות דעתי נראה דכוונת הרמב"ם דשבחא דממילא טורף אף בלא 'דאקני', ודברי הרמב"ם עיקר ומוכרחים בזה. וגם דעת הרבה פוסקים כן וכמו שאבאר:

דהא איתא בש"ס פרק מי שמת, דטעמא דבעל חוב גובה חצי שבח משום 'דאקנה' הוא, ועל כרחך היינו בשבח דמחמת הוצאה, אבל בשבח דממילא מוכח בהדיא בש"ס [...] דהוי 'דקנה' ולא 'אקנה' [=נחשב מה שקנה כבר בעת ההתחייבות ולא צריך להתבסס על שעבוד 'מה שאקנה'], דאמרינן התם (דף קכג – קכד) דאין הבכור נוטל פי שנים בשבח משום דהוי 'ראוי', ובשבח דממילא נוטל פי שנים משום דהוי 'מוחזק'. וכן כתב הרשב"ם (שם דף קכג ע"ב) וזו לשונו: 'וילדה – נוטל בכור פי שנים בהאי ולד הואיל ושבחא דממילא הוי ודמי כאילו הוחזק בו אביהן, אבל בנו בתים – דהא שבחא על ידי היתומים עצמם הוא ולא ממילא לא קשקיל פי שנים דראוי הוא'. עכ"ל [...]"

בש"ך שם יש אריכות דברים. מכל מקום, הש"ך מדמה דין בכור שנוטל פי שניים לדין פריעת חוב, ומוכיח מהדין בבכור שכידוע אינו נוטל 'פי שניים' שהוא החלק הנוסף מדין בכורתו, מנכסים 'ראויים' דהיינו נכסים שלא היו קיימים בשעת מיתת האב אלא רק היו ראויים לבוא מחמת נכסי האב, כגון נכסים שהשביחו לאחר מיתת האב. והוכיח הש"ך מסוגיית הגמרא והמפרשים, שדווקא בשבח שאינו בא 'ממילא' – זאת אומרת ללא פעולה או השקעה של גורמים אנושיים – כגון שאחיו של הבכור בנו בתים על קרקעות הירושה לאחר מות אביהם, שזה, כאמור, נידון כנכס בפני עצמו שנוצר לאחר פטירת האב, אף שהוא – פיזית – חלק בלתי נפרד מקרקע הירושה שבה הבכור נוטל פי שניים; וכגון השבחת הקרקע מקרקע חקלאית לקרקע הראויה למגורים – בזה פער ההשבחה הוא נכס חיצוני העומד בפני עצמו ועליו לא חל הדין שהבכור ייטול בו חלק בכורתו, אלא נוטל חלקו באופן שווה כשאר אחיו כי כאמור שבח זה יש לו דין 'ראוי' ולא דין 'מוחזק'.

לעומת זאת: אם זהו שבח הבא 'ממילא' ללא התערבות של גורם חיצוני, כגון שהתייקרו קרקעות הירושה לאחר מות האב – שבח שכזה ייחשב כחלק בלתי נפרד מהנכס שעליו חל דין ירושת הבכור, ואף ששבח זה לא היה קיים בשעת פטירת האב, ייטול הבכור פי שניים גם מהשבח שהוא עליית ערך הקרקע, (אף אם העלייה מושפעת מכוחות אנושיים בשוק הנדל"ן הארצי).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

השבחה הבאה מאליה, כמו התייקרות ערך קרקע הירושה לאחר פטירת המוריש, אם לא התרחשה בעקבות פעילות של שאר היורשים, היא בגדר שבח 'מוחזק' ולא 'ראוי', דהיינו אנו מגדירים השבחה זו כמגולמת בנכס כבר בשעת פטירת האב.

י. מתבאר מההלכה של ירושת הבכור, שכל השבחה שהשביחו הנכסים מאליהם זו השבחה שאף שבשעת פטירת האב המוריש טרם יצאה לפועל, פוטנציאל השבחה זו נחשב כבר כקיים בשעת הפטירה, ולכן זה בגדר 'מוחזק', והבכור ייטול גם בשבח זה 'פי שניים' המגיע לו מדין הבכורה.

מה שאין כן שבח שהוא תוצאה ממאמץ של יורשים – אף שהשבחה זו נעשתה באמצעות נכס הירושה, ומהבחינה הפיזית לא ניתן להפריד בין הנכס לבין ההשבחה – מבחינת ההגדרה ההלכתית ההשבחה נחשבת כנכס בפני עצמו. ונכס זה – מאחר שהוא נוצר לאחר פטירת המוריש – הרי שהוא לא היה 'מוחזק' בין נכסי הירושה, אלא רק היה 'ראוי' לבוא מחמת נכסי הירושה ועליו לא חל הדין שבכור ייטול בו את חלק בכורתו (פי שניים).

יא. זה, כאמור, ביאור דברי הש"ך הנזכרים, שלדבריו דין ירושת בכור הוא המקור לחלוקה בין סוגי השבחה גם בדין גביית חוב שכאשר נכסי הלווה משועבדים לפירעון ההלוואה נמכרו והשביחו, יש להבדיל בין אם השבח נוצר מאליו או שנעשה על ידי מעשיו של הלוקח.

יישום האמור לעיל בנידון שבפנינו

יב. מכאן נשוב לנדון דנן: כאמור, עסקינן במקרה שלאחד מבני הזוג (הבעל לשעבר) היה ערב הנישואין סכום כסף גדול, וכפי שנראה ממסמכי הבנק שצורפו לתגובת בא כוחו הנתבע.

לאחר נישואין עם התובעת, היה הנתבע 'מבלה' שעות רבות בבנק ומשקיע זמן ניכר כדי לייצר רווחים מכספו באמצעות השקעות במניות, ואכן באמצעות השקעותיו במניות הצליח הנתבע להשביח את כספו ולהגדיל את הסכום.

מאחר שכאמור, השבחה זו נעשתה לאחר הנישואין על ידי השקעה של מאמץ וזמן לא מבוטל, אם כן הרי זה מוגדר כעבודה של ממש לכל דבר ועניין, וכידוע כל השקעה המניבה פירות שהיא תוצאה של מאמץ של אחד מבני הזוג בתקופת הנישואין, נחשבת למשאב משותף אשר פירותיו יחולקו בין הצדדים בחלקים שווים.

הדוגמה הבולטת לכך שפירות השקעה על ידי מאמץ של אחד מבני הזוג בתקופת הנישואין נחשבת למשאב משותף לצורך האיזון, היא הנושא של חלוקת זכויות סוציאליות שצברו בני הזוג במהלך הנישואין – כל אחד בנפרד במקום עבודתו, וזה כתוצאה של השקעה פיזית, זמן וכישורים מיוחדים. זכויות אלו נכללות באיזון. והוא הדין בהשבחות של נכסים המופקעים מאיזון, שהם תוצאה של עבודת אחד מבני-הזוג שהושקע בה זמן ומאמץ יכללו באיזון המשאבים.

ראה פסק דין של השופטת נ' מימון (תמ"ש 021342/04), וכן בכתב העת הפרקליטי ל', תשל"ו, במאמרו של פרופ' ג' טדסקי "איזון משאבים בין בני הזוג".

יג. אמנם קיים הבדל מהותי מאוד בין ההלכה של גביית חוב מנכסי הלווה שהושבחו על ידי הלוקח, לבין חוק איזון המשאבים:

בעוד בדין בעל חוב שגובה מנכסי הלווה שנמכרו והושבחו על ידי הלוקח הנכס כבר היה משועבד למלווה משעת מעשה ההלוואה, וכך הלוקח השביח נכס כאשר למלווה יש כבר זיקה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אליו; בחוק בסעיף 4 לחוק יחסי ממון איזון המשאבים בין בני זוג נקבע לגבי העדר תוצאות במשך הנישואין, כדלהלן:

”אין בכריתת הנישואין או בקיומם כשלעצמם כדי לפגוע בקניינם של בני הזוג, להקנות לאחד מהם זכויות בנכסי השני או להטיל עליו אחריות לחובות השני.”

ההוראות העולות מהסעיף הנ”ל – משמעותן שכל אחד מבני הזוג רשאי לבצע ברכושו פעולות כרצונו במשך כל תקופת הנישואין, ואין לבן הזוג השני כל זכות ברכושו זה, ומאחר שאין לו זכות, יכול בן זוגו (בעל הרכוש) ‘לאכול’ את כל ההשבחה שנוספה לרכושו, ובן הזוג השני לא יוכל בבוא העת לתבוע את מחצית משווי ההשבחה שנאכלה, כל עוד לא מדובר בהברחה.

ברם, למרות הוראת הסעיף הנ”ל, כאשר מדובר על השבחה המוגדרת כנכס חיצוני שקיימת עם פקיעת הנישואין, יחולו עליה הוראות הסדר איזון המשאבים, מפני שהרציונל בחוק איזון המשאבים בין בני זוג נעוץ בכך, שאם ההשבחה נעשתה במאמץ משותף של שני בני הזוג – כאשר לולא המאמץ המשותף, ההשבחה לא הייתה באה לעולם – זהו הישג משותף של בני הזוג לצורך האיזון, ובוודאי אם ההשבחה נעשתה על ידי עבודתו של בן הזוג שאינו בעל הנכס, מגיעה לו מחצית השווי הכספי של ההשבחה.

בית המשפט (בתמ”ש 21342/04 הנ”ל) הרחיק לכת וקבע כי עבודתו של כל אחד מבני הזוג במהלך הנישואין נחשבת למשאב משותף אשר פרות השקעתו יחולקו בין בני הזוג בחלקים שווים. ועל כן גם במקרים שבהם הושקעה עבודה ממשית על ידי בעל הנכס בלבד בתקופת הנישואין, ובעקבות ההשקעה הושבח הנכס, תיכלל ההשבחה באיזון הנכסים, למרות הפקעת גוף הנכס מהאיזון.

השבחת נכסים לעומת חובות הקשורים בהם

יד. אמנם בסעיף 6(א) לחוק יחסי ממון העוסק במימוש הזכות לאיזון נקבע כדלהלן:

”לצורך איזון המשאבים לפי סעיף 5 יש לשום את נכסי כל אחד מבני הזוג, פרט לנכסים שאין לאזן שווים: משווי הנכסים האמורים של כל בן זוג יש לנכות את סכום החובות המגיעים ממנו, למעט חובות בקשר לנכסים שאין לאזן שווים.”

ההוראה העולה מהסיפה של הסעיף הנ”ל היא כי אין לכלול באיזון המשאבים חובות שנוצרו מנכסים שאינם בני איזון.

לפי זה, באופן סימטרי יוצא שאין לכלול באיזון זכויות השבחה שהניבו אותם נכסים, שהרי לא ייתכן שהחובות שהצטברו מאותם נכסים שאינם בני איזון לא יכללו באיזון, אלא יישא בהם רק בעל הנכס, ואילו את זכויות ההשבחה שהצטברו מהנכסים שאינם בני איזון, יאוזנו במסגרת חלוקת הרכוש המשותף, זוהי אסימטריה שאינה הוגנת.

אם כך לכאורה מהאמור בסעיף הנ”ל תהיה סתירה לכל דברינו שכתבנו בנושא השבחות בנכסים שאינם בני איזון.

אך התשובה לשאלה זו פשוטה בתכלית מאחר שכוונת המחוקק בסעיף 6 היא לאותם חובות שנוצרו מחמת הפאסיביות של בעל הנכס ולא מאקטיביות של השקעות, דהיינו: הכוונה לחובות שהצטברו כגון תשלומי מסים וכדומה מחמת אי־תשלום על ידי בעל הנכס – שעל פי

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

רוב זוהי הסיבה לחובות המצטברים מחמת הנכס. הוא הדין זכויות השבחה שמתווספות מאליהן ללא השקעה, שכאמור לעיל הן בוודאי אינן נכללות במסגרת הרכוש המשותף העומד לחלוקה.

כספים שלטענת הנתבע יש להחריגם מהאיזון

טו. כחלק מתגובת הנתבע ובא כוחו מתאריך ד' בניסן תשע"ו (12.4.2016) צורפה השלמת טענות מטעם הנתבע שלמעשה כבר נשלחו לבית הדין על ידי הנתבע ובא כוחו בתאריך כ"ט במרחשוון תשע"ו (11.11.2015).

וכך כתב הנתבע ובא כוחו בפרק ב' שכותרתו "העברת סכומים על ידי הנתבע לאחר יום הקרע":

א. ביום 4.6.12 – 130,000 ש"ח.

ב. ביום 20.6.12 – 170,000 ש"ח.

ג. ביום 15.7.12 – 20,000 ש"ח.

עד כאן פירוט סכומי הכסף שנמשכו לאחר מועד הקרע, ומכאן השימוש שנעשה בכספים אלו:

א. 98,000 ש"ח 'נמשכו' במזומן על ידי הנתבע ושולמו ביום 6.6.12 לבעל הדירה [י'], דמי שכירות עבור הדירה בה התגוררו הצדדים בגין עשרים ושמונה חודשי שכירות – סך 3,500 ש"ח לחודש.

ב. 57,165 ש"ח שכר טרחת עורך דין, המייצגו בתיק זה.

ג. 80,000 ש"ח בגין רכישת רכב מסוג מיצובישי לנסר.

ד. 10,000 ש"ח מתנה להולדת בתו של אחי הנתבע.

ה. 30,000 ש"ח נסיעה למרוקו.

ו. 30,000 ש"ח בגין רכישת חדר שינה, ציוד, טלוויזיה וריהוט לשימוש הנתבע.

רק לחלק מההוצאות הנ"ל צירף הנתבע ובא כוחו אסמכתאות.

עמדת בית הדין ביחס להוצאות הנ"ל

א. בדבר תשלום דמי שכירות לאחי הנתבע [י'] עבור מגורי הצדדים בדירתו, צירף הנתבע את הסכם השכירות מיום 4.12.11.

בהסכם השכירות נקבע (לאחר שנעשו בו תיקונים בכתב יד), שתקופת השכירות היא למשך שלושה עשר חודש, החל ביום 1.1.12 וכלה בתאריך 31.1.13. כמו כן נקבע שדמי השכירות החודשיים יהיו בסך 3,500 לחודש.

העולה מהנתונים הנ"ל בכל הקשור לשכירות הדירה:

(1) חוזה השכירות נחתם כחמישה חודשים לפני מועד הקרע, ומסתבר שהתכנית לגירושין כבר הייתה קיימת אצל הנתבע בזמן חתימת החוזה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

2) תקופת השכירות היא לשלושה-עשר חודש, ולא לעשרים ושמונה חודשים כפי שכתבו הנתבע ובא כוחו.

3) כל דמי השכירות שולמו במזומן.

4) דמי השכירות כאמור שולמו מראש במזומן למשך שנתיים וארבעה חודשים, כאשר חוזה השכירות הוא כאמור לשלושה-עשר חודש בלבד.

התנהלות שכזו כאשר מדובר בשכירות דירה, לא רק שאינה מקובלת לחלוטין, אלא שהיא מעוררת חשד מאד ברור להברחת כספים.

לכן בית הדין קובע שכל הסכום בסך 98,000 ש"ח שהעביר הנתבע בתאריך 6.6.12 לאחיו כדמי שכר דירה הוא תשלום פיקטיבי, והסכום בסך 98,000 ש"ח יאוזן בין שאר כספי האיזון.

ב. באשר לתשלום שכר טרחה עבור שירותי עורך דין ששכר הנתבע ושילם במזומן 57,165 ש"ח:

התשלום הנ"ל הוא עבור ייצוג משפטי שלאחר מועד הקרע, דהיינו עבור הוצאותיו של הנתבע שנוצרו לאחר מועד הקרע.

היות שעד מועד הקרע כל הכספים המצויים בחשבון הבנק דינם להתאזן בין הצדדים בחלקים שווים מחמת חוק יחסי ממון שחל מיד עם מועד הקרע, לפיכך כל סכום כסף שיוצא לאחר מועד הקרע על ידי אחד הצדדים דינו להתאזן, ומחציתו שייך לצד השני.

ג. באשר לשאר הסכומים שמפרט הנתבע ובא כוחו, שהוצאו על ידי הנתבע מיד לאחר מועד הקרע:

ראשית, עצם העובדה שסכומים גדולים כאלה הוצאו על ידי הנתבע מיד לאחר מועד הקרע, יש בה להוכיח על כוונותיו של הנתבע.

שנית, סדרי גודל של הסכומים הם ללא מידתיות למטרה שלשמה הם הוצאו:

אם ניקח לדוגמה מתנה שנתן הנתבע לאחיו להולדת בתו בסך 10,000 ש"ח – זהו בהחלט סכום מופרז ביותר למטרה שכזו. כמו כן, הוצאה של 30,000 ש"ח לצורך נסיעה למרוקו, נראית בלתי סבירה לגמרי.

גם הנספח שצירף הנתבע כהוכחה לנסיעתו לחו"ל, אינו מוכיח דבר, מלבד יציאתו את גבולות ישראל.

לכן אפשר לקבוע כי גם הסכומים הנ"ל הם דוגמה מובהקת להברחה.

בנוסף לכך, כפי שכתבנו לעיל: כל סכום כסף שהוא בר איזון במועד הקרע – אם אחד הצדדים השתמש בכסף זה – יש לקזז מחציתו לטובת הצד השני.

מסקנות

לאור האמור לעיל פוסק בית הדין כדלהלן:

א. הסכום בסך 407,222 ש"ח שהיו לנתבע קודם נישואיו עם התובעת אינו בר-איזון.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב. על האקטואר לבדוק מה הם הרווחים הכספיים שהצטברו בתקופת הנישואין מסכום הכסף בסך 407,222 ש"ח, או כתוצאה של כל סכום כסף אחר בעקבות העיסוק במניות של הנתבע. אותם רווחים שהצטברו, יחולקו בחלקים שווים במסגרת איזון המשאבים.

ג. כל כספי מתנות החתונה יחולקו בחלקים שווים.

ד. כל הכספים שצברה התובעת בחשבונה הפרטי בתקופת הנישואין יאוזנו ויחולקו בחלקים שווים בין הצדדים.

ה. כל הכספים שפורטו על ידי הנתבע ובא כוחו שהוציא הנתבע לאחר מועד הקרע – יש להכלילם במסגרת איזון המשאבים.

ו. דמי השכירות בסך 98,000 ש"ח ששילם הנתבע לאחיו כדמי שכירות דירתו יאוזנו בין הצדדים.

ז. כל הכספים שתקבל הנתבעת במסגרת האיזון מכספיו של הנתבע יקוזזו מהסכום הנקוב בכתובה.

ח. על הצדדים להעביר פסק דין זה לאקטואר.

ט. הצדדים חייבים לשתף פעולה עם האקטואר.

הרב אברהם מייזלס

מצטרף למסקנות פסק הדין.

הרב שלמה שפירא – אב"ד

מצטרף למסקנות פסק הדין.

הרב אריה אוריאל

נפסק כאמור לעיל.

הפרסום מותר ללא פרטים מזהים.

ניתן ביום י"ד באב התשע"ו (18.8.2016).

הרב אריה אוריאל

הרב אברהם מייזלס

הרב שלמה שפירא – אב"ד